

PRAMENE K DEJINÁM REFORMÁCIE A REKATOLIZÁCIE V UHORSKU NA PAMIATKU ANTONA VERANCSICSA

Prešov, 14. – 15. november 2023

Klaudia SOKOLOVÁ

Pod záštitou Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (IH FF PU) a Centra excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu PU slávnostne otvoril vedeckú konferenciu *Pramene k dejinám reformácie a rekatolizácie v Uhorsku – Na pamiatku Antona Verancsicsa* rektor PU v Prešove – Peter Kónya. Po privítaní hostí, mnohých zo zahraničia, sa začalo rokovať v sekcii I. Postupne v nej bolo odprezentovaných šesť zaujímavých príspevkov. Dénes Dienes analyzoval Kázeň o manželstve kňazov v Biblii zo 16. storočia. Bardejovské Protocollum Pastorale Vetustior, ktoré môže byť základom pre systematickejšie spracovanie dejín zboru v Bardejove, predstavil Peter Benka. Judit Balogh sa zamerala na pramene k vývoju katolíckej elity v Székelyföldre. Usporiadateľ konferencie, Peter Kónya, opísal začiatky reformácie v Uhorsku na základe katolíckych cirkevných prameňov. Zatiaľ málo spracovanej osobnosti, ktorá si zaslúži pozornosť, sa venovala Annamária Kónyová, riaditeľka IH, v príspevku *Košický kazateľ Peter Alvinczy a jeho Querelae Hungariae*. Sekciu ukončil Attila Lévai česko-maďarskými reformovanými vzťahmi v historickom vývoji.

Druhá sekcia bola celá zameraná na významnú osobnosť, Antona Verancsicsa, ktorého pamiatke bola venovaná konferencia. Diplomát, kráľovský miestodržiteľ, uhorský prímas, ostrihomský arcibiskup, kardinál, historik, to všetko sa ukrýva za menom Anton Verancsics. V Prešove zomrel 16. júna 1573. V druhom bloku konferencie vystúpili okrem Évy Gyulai, zásluhou ktorej bola odhalená Verancsicsovi pamätná tabuľa, aj Imrich Nagy, Zoltán Bagi, Zsófia Novákné Mlakár, István Szabadi, Attila Verók a ďalší. Marcela Domenová vo svojom výskume pátrala po zmienkach o Antonovi Verancsicsovi v prešovských prameňoch z roku 1573. Blok bol prerušený obedom, po ktorom bola na budove rektorátu PU v Prešove slávnostne odhalená pamätná tabuľa Antona Verancsicsa. Iniciátormi tohto aktu boli Peter Kónya, Annamária Kónyová v mene IH FF PU a Éva Gyulai, riaditeľka Inštitútu histórie Univerzity v Miškolci, ktorá uviedla v príhovore: „*Nie je náhoda, že Anton Verancsics zomrel práve Prešove, okrem toho, že bol ostrihomským arcibiskupom zastával aj druhý najvyšší post v krajine ako miestodržiteľ. Zároveň vykonával úlohu krajinského sudcu, vďaka čomu prišiel aj do jedného z najkrajších a najvýznamnejších miest vtedajšieho kráľovského Uhorska, kde napokon počas vykonávania svojich pracovných povinností aj zomrel.*“¹ Prítomná bola taktiež generálna konzulka Maďarska v Košiciach Ágota Hetey. Ocenila spoluprácu

1 Odhaleniu pamätnej tabule arcibiskupovi Antonovi Verancsicsovi je venovaný aj článok na webovej stránke Prešovskej univerzity v Prešove: <https://www.unipo.sk/aktuality/46641/>.

slovenských a maďarských historikov, ktorí spoločne riešia významné otázky histórie a sprostredkujú informácie o významných osobnostiach z našej minulosti, o ktorých sme možno ani nevedeli.

V druhý deň konferencie sa predstavili najmä slovenskí historici, z ktorých bol však výnimkou napríklad Barnabás Guitman. Ten prítomných potešil stručným úvodom i záverom v slovenčine. V príspevku sa zameril na životopis Johanna Kriebela v kronike Daniela Waechtera. Barokové relikty rekatolizačnej pamäte na východe Slovenska predstavil Peter Zubko, Monika Bizoňová analyzovala pramene k dejinám piaristov na Spiši v 17. – 18. storočí.

V poslednom bloku dňa aj celej konferencie vystúpili ešte piati prezentujúci. Príspevkom *Protokol kalvínskej cirkvi v Čičejovciach z rokov 1736 – 1826* prispela Júlia Kotrusová, Vavrinec Žeňuch sa venoval vplyvu užhorodskej jezuitskej komunity na rekatolizáciu stolice, ženy v období reformácie na príklade oddanej manželky Alžbety Bocatiovej predstavila Andrea Ferencová. Zaujímavé bolo aj vystúpenie Martina Javora – *Pramene k dejinám slobodomurárskeho hnutia v habsburskej monarchii*, po ktorom nasledovala záverečná diskusia pri obede.

Konferencia *Pramene k dejinám reformácie a rekatolizácie v Uhorsku – Na pamiatku Antona Verancsicsa* sa niesla počas všetkých rokovaní v znamení priateľskej atmosféry a spolupráce slovenských a maďarských historikov, dôkazom čoho bolo aj odhalenie pamätnej tabule A. Verancsicsovi. Veríme, že aj vďaka nej bude jeho meno v myšliach mnohých Prešovčanov známejším ako doteraz.